

HANDLINGSPLAN MOT RADIKALISERING OG VOLDELIG EKSTREMISME FOR VÅLER KOMMUNE 2016 – 2020

(ILL: Justis- og beredskapsdepartementet)

INNHold

Forord:	2
1.0 Innledning	3
2.0 Definisjoner og sentrale begreper	4
3.0 Informasjon og taushetsplikt, samtykke og plikt til å avverge lovbrudd.	4
4.0 Planer, organisering og samarbeid	5
4.1 Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme.	5
4.2 Lokalt samarbeid mot voldelig ekstremisme i Våler	5
4.3 SLT-modellen i Våler (Samordning av Lokale kriminalitetsforebyggende tiltak)	5
4.5 Innsatsgruppe ved akutt behov	6
5.0 Politiets sikkerhetstjeneste (PST)	6
6.0 Politiets rolle i forebyggingsarbeidet	6
7.0 Kommunens rolle og innsats i forebyggingsarbeidet	6
7.1 Kommunen	6
7.1.1 Barn, ungdom og oppvekst	7
7.1.2 Arbeid og inkludering	7
7.1.3 Helsesektoren	8
7.1.4 Frivillig innsats, kulturelt mangfold, tilhørighet	8
8.0 Mulige bekymringstegn	9
9.0 Mulig risiko- og beskyttelsesfaktorer	10
10.0 Hva gjør jeg ved bekymring?	11
10.1 Privatperson	11
10.2 Ansatt i førstelinjetjenesten	11
11.0 Evaluering og rullering	12

Forord:

Med denne planen ønsker Våler kommune å styrke arbeidet med å forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme. Planen skal være en ramme som skal bidra til en strategisk og målrettet innsats på feltet. Planen er basert på Nasjonal veileder for forebygging og radikalisering av voldelig ekstremisme.

Terror er den ytterste konsekvens av radikalisering og voldelig ekstremisme.

Forebyggingsarbeidet er således sentralt for å sikre grunnleggende verdier som demokrati, menneskerettigheter og trygghet. Våler kommune skal være et trygt sted å bo. Forebygging i et langsiktig perspektiv handler om gode oppvekst- og levekår, bekjempe fattigdom og at alle innbyggere, uavhengig av bakgrunn skal føle tilhørighet og trygget i det samfunnet de lever i. Det å kunne leve uten frykt for å bli utsatt for hat og vold er en grunnleggende verdi i et trygt samfunn.

Våler kommune ønsker å systematisere arbeidet med å forebygge og forhindre rekruttering og utlevelse av radikalisering og voldelig ekstremisme. Planen bygger på de samme grunnprinsippene som generell forebygging av kriminalitet – kunnskap og samarbeid på tvers av samfunnssektorer og tidlig innsats.

1.0 Innledning

Terrorhandlingene 22. juli 2011 var de mest dramatiske voldshandlingene Norge har vært utsatt for siden andre verdenskrig. Terror er den ytterste konsekvensen av radikalisering og voldelig ekstremisme. Det er viktig å sikre god beredskap. Like viktig er tidlig innsats og evne til å fange opp personer som er i en risikosone. Regjeringen ønsker en bred innsats for å forebygge radikalisering og voldelig ekstremisme og Justis- og beredskapsdepartementet har på bakgrunn av det utformet en Handlingsplan mot radikalisering og voldelig ekstremisme. Kommunene pålegges å ta del i arbeidet ved å utarbeide egne handlingsplaner og rutiner på feltet. Kjernen i forebygging av radikalisering og utvikling av ekstremisme er den samme som for forebygging av blant annet skolefravall, rusproblematikk og kriminalitet. Prinsippet om å tilstrebe tidlig intervensjon gjelder særskilt her. Det inviterer til snarlig innsats på tvers av sektorene.

Det kan være ulike grunner til at personer søker seg til ekstreme miljøer. Det er nødvendig med tidlig innsats fra en rekke aktører for å øke mulighetene til å lykkes i det forebyggende arbeidet. Utfordringene må møtes med kunnskap om fenomenet, om risiko- og motivasjonsfaktorer, om hva man gjør når bekymring oppstår og hvilke tiltak som kan settes inn. I dag er de ekstremistiske miljøene i Norge mer sammensatt enn tidligere, og etnisitet spiller i større grad en rolle.

2.0 Definisjoner og sentrale begreper

Radikalisering forstås her som en prosess der en person i økende grad aksepterer bruk av vold for å nå politiske, ideologiske eller religiøse mål. En radikaliseringsprosess som leder frem til voldelig ekstremisme kjennetegnes av:

- En kognitiv utvikling mot en stadig mer ensidig virkelighetsoppfatning, der det ikke er rom for alternative perspektiver.
- Dermed en videre utvikling der virkelighetsoppfatningen oppleves så akutt og alvorlig at voldshandlinger er nødvendige og rettferdige.

Voldelig ekstremisme forstås her som aktiviteten til personer og grupperinger som er villige til å bruke vold for å nå sine politiske, ideologiske eller religiøse mål. Ekstremisme menes her a) aksepter kun egne meninger og b) mener det er legitimt å ty til vold for å få gjennomslag for sine meninger/politiske mål.

Hatkriminalitet forstås her som straffbare handlinger som helt eller delvis er motivert av negative holdninger til en person eller grupper sin faktiske eller oppfattede etnisitet, religion, politiske tilhørighet, seksuelle orientering, kjønnsuttrykk eller nedsatte funksjonsevne. Voldelig ekstremisme er den mest ytterliggående formen for hatkriminalitet.

Fremmedkriger forstås her som enkeltperson som har deltatt i kamphandlinger i konfliktsoner uten å være en del av regulære væpnede styrker.

Nettekstremisme er radikalisering og voldelige ekstremisme på internett. Nettekstremisme består i å fremme ekstreme ideologier og ytringer på internett, som kan rammes av straffeloven § 135 om diskriminering og hatefulle ytringer.

3.0 Informasjon og taushetsplikt, samtykke og plikt til å avverge lovbrudd

I disse sakene gjelder de samme lovverk vedrørende samarbeid, som i alle andre saker hvor flere samarbeidspartnere er involvert. Den enkelte tjenestes lovverk og regelverk må hensyntas vedrørende deling av informasjon og lagring av informasjon. Regler for sensitive personopplysninger kan være relevant. Unges politiske eller religiøse oppfatning er å anse som en sensitiv personopplysning, jf. personopplysningslovens § 2 (lov nr.32/2000). Et samarbeid bør bygge på samtykke fra den unge, eventuelt dennes foreldre eller foresatte. Vi minner for øvrig om plikten til å avverge alvorlige lovbrudd.

Avvergelsesplikten (Straffelovens § 196)

Med bot eller fengsel i inntil 1 år staffes den som unnlater å anmelde til politiet eller på annen måte å søke å avverge en straffbar handling eller følgende av den, på et tidspunkt da dette fortsatt er mulig og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen vil bli eller er begått. Avvergingsplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikt.

4.0 Planer, organisering og samarbeid

4.1 Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme.

Handlingsplanen ble utgitt av Regjeringen våren 2014 og beskriver aktuelle utfordringer, forebyggingsstrategier, tiltak og forslag til håndtering ved bekymring. [Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme](#) har som formål å bekjempe dette på nasjonalt nivå.

Østfold Politidistrikt har utarbeidet en egen strategi og handlingsplan for temaet, «Strategivalg og handlingsplan for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme». Våler kommune har utarbeidet planen etter oppfordringer og samarbeid med Vansjø lensmannskontor som er en del av Østfold Politidistrikt. Planen er en del av kommunenes beredskaps- og forebyggende arbeid.

4.2 Lokalt samarbeid mot voldelig ekstremisme i Våler

Våler kommune, Vansjø lensmannskontor og lokal SLT-gruppe, som i Våler er TOG (Tverrfaglig oppvekstgruppe), er sentrale aktører i det forebyggende arbeidet i Våler. Politirådet i Våler og SLT-ansvarlig har ansvar for å koordinere og initiere forebygging lokalt.

4.3 SLT-modellen i Våler (Samordning av Lokale kriminalitetsforebyggende tiltak)

Våler kommune etterstreber og svare ut tre-leds nivået igjennom SLT-modellen. Modellen består av et styringsnivå, et koordineringsnivå og en SLT-koordinator.

Styringsnivået er etablert med styringsgruppe bestående av ordføreren, rådmannen og lensmannen. SLT-koordinator deltar i styringsgruppas møter som sekretær. I tillegg vil ved behov andre kommunale- eller polititjenestemenn møte.

Koordineringsnivået i Våler kommune går under navnet TOG – tverrfaglig oppvekstgruppe. TOG er ledet av kommunalsjef for kultur og oppvekst og består av virksomhetsledere for skolene, kommunale barnehager, NAV og helse, samt barnevernsleder, koordinator for helsestasjon og skolehelsetjenesten, folkehelsekoordinator og forebyggende kontakt fra Vansjø Lensmannskontor.

Forebygging av voldelig ekstremisme er en del av det forebyggende arbeidet og TOG-gruppen i Våler er tillagt ansvar for å følge opp forebyggende arbeid omkring barn og unge, deres foreldre og foresatte, som et oppfølgingsorgan for tiltak og planer. Hovedmålgruppen for dette arbeidsfeltet er i hovedsak unge i alderen 13-18 år.

SLT-koordinator funksjonen er per 2016 organisert inn som deler av folkehelsearbeidet og er gitt folkehelsekoordinatortil. Koordinatorfunksjonen har i hovedsak ansvar for å sikre at faste møtepunkter mellom virksomhetene finner sted og at tiltak samordnes.

4.5 Innsatsgruppe ved akutt behov

Ved bekymring og akutte behov rettes dette til SLT-koordinator. SLT-koordinator setter ned innsatsteam for å håndtere bekymringen.

5.0 Politiets sikkerhetstjeneste (PST)

PST er en særskilt polititjeneste direkte underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. PST er en landsdekkende tjeneste med lokale enheter i politidistriktene. PST forebygger rekruttering til voldelig ekstremisme dels gjennom egne aktiviteter og dels gjennom samarbeid med andre instanser som politi og kommuner. Du kan lese mer om PST – eller tipse PST her: www.pst.politiet.no

6.0 Politiets rolle i forebyggingsarbeidet

Politiet har som sin forebyggende primære oppgave å ha tiltak for å forhindre kriminalitet, stanse videre utvikling hos enkeltindivider som er på vei inn i en kriminell løpebane – og da særlig hos barn og unge. Politiet skal aktivt ta ansvar for forebygging innenfor sitt ansvarsområde og at innsatsen er koordinert.

Politiet vil være en aktør som bistår i forbindelse med utøvelse av tjenester, som f.eks. forebyggende tiltak inn mot skole, hjemmebesøk og oppfølgingssamtaler. Dette er forankret gjennom Østfold Politidistrikt sin egen handlingsplan.

7.0 Kommunens rolle og innsats i forebyggingsarbeidet

7.1 Kommunen

Kommunen har et mål om at alle innbyggere i Våler skal oppleve at kommunenes sømløse innsats gir muligheter for god helse, trygghet og trivsel. Alle etater har ansvar for å forebygge utenforskap og bidra til inkludering.

Virksomhetene i Våler kommune driver mye forebyggende arbeid i sin daglige drift. Ved å gjennomgå og synliggjøre allerede eksisterende tiltak som på lang sikt forebygger radikaliserings, vil den enkelte virksomhet se om det er tiltak som mangler.

Alle virksomheter i Våler kommune skal, under utarbeidelse av sine virksomhetsplaner, vurdere behov for tiltak rettet mot forebygging av radikaliserings og ekstremistisk vold.

Det er særdeles viktig at familier til radikaliseret ungdom/ fremmedkrigere blir ivaretatt. Både for å forhindre smitteeffekt til andre i familien og for å støtte familien i å håndtere at deres

barn er i en farlig situasjon. Hovedsak benyttes eksisterende tiltak og tjenester innenfor skole, barnevern, rus- og psykisk helsearbeid, NAV, flyktningetjenesten, politi m.m.

Dersom det oppstår en bekymring skal SLT-koordinator kontaktes som første ledd i bekymringen. Det er utviklet en veileder for praksis rundt dette. Se punkt 10.0 i denne handlingsplanen; *Hva gjør jeg ved bekymring*. Kommunen har også en *Felles rutine for utsatte barn og unge* som det skal skjeles til ved bekymring.

I korte trekk er det viktig at bekymringen kartlegges og at SLT-koordinator i kommunen blir orientert, slik at det kan legges opp en plan for håndtering av bekymringen.

7.1.1 Barn, ungdom og oppvekst

Opplæringssektoren skal gi barn og unge faglig kunnskap og sette dem i stand til å mestre livets utfordringer alene og sammen med andre. Opplæringsloven §1.1, formålsparagrafen, den generelle delen av læreplanen og mange kompetansemål i flere læreplaner bygger opp under at målet med opplæringa er å anspore den enkelte til å realisere seg selv på måter som kommer fellesskapet til gode. Fellesskapet er her å forstå som det mangfoldige, demokratiske fellesskapet vi kjenner i Norge i dag, bygd på den felles humanistiske og kristne tolkninga av kulturell og historisk forståelse.

I dette ligger et ansvar for å hindre marginalisering og utstøting og å lære elevene respekt og toleranse i samværet med andre mennesker. Demokratisk, kulturell og sosial forståelse og deltakelse kan gi fellesskap og verdier som senere hindrer radikaliserings.

Skolen benytter også programmer som Trygg oppvekst, det arrangeres temadager, FN-dagen, allmøter og klasseråd. Dette er arenaer som tar opp temaer som har mål om å fremme demokrati og sosial tilhørighet i tråd samfunnets normer og verdier.

Skolen skal i løpet av første kvartal 2016 utarbeide et årshjul i samarbeidet med politiet, hvor politiet bidrar forebyggende med foredragsvirksomhet inn i skolen.

7.1.2 Arbeid og inkludering

En god velferdspolitik som er inkluderende og hindrer marginalisering, bygger på et inkluderende arbeids- og samfunnsliv.

Våler kommune jobber med integrering av flyktninger og utsatte gruppe. Samhandling på tvers av virksomheter er avgjørende for en god integrering- og flyktningpolitikk i kommunen. God integrering er essensielt skal kommunen være et attraktivt og inkluderende sted å bo og vokse opp.

Nav har tilbud om tjenester til unge mellom 17 og 24 år som er uten skole, arbeid eller lærlingeplass. Det praktiseres tilbud om arbeidsmarkedstiltak. Nav har kontaktperson som jobber med boligsosialt arbeid og rus

Barnevern har ansvar for utsatte unge opptil 18 år. Det finnes en kontakt i Nav som samhandler tett med barnevern for å forebygge dropout og utenforskap.

7.1.3 Helsesektoren

Våler kommune har en egen Helse- og omsorgsplan som tar for seg hvordan denne sektoren skal jobbe strategisk for å sikre tjenester til innbyggerne. Helsesektoren har tre hovedoppgaver i arbeidet- en generell forpliktelse til å sikre innbyggerne et godt helsetjenestetilbud både forebyggende tilbud og behandlingstilbud. I tillegg til rehabilitering og velferdspolitik.

Kommunehelsetjenesten gir et tilbud til alle innbyggere uavhengig av alder fra svangerskapsomsorg til omsorg ved livets slutt. Det er et utall av forebyggingsoppgaver som ligger i dette spennet. Mange helsetjenester i Våler kommune er organisert i Familiens hus som er en samhandlingsmodell for kommunale tjenester som skal ivareta fysisk og psykisk helse. Her finner du tjenester som åpen barnehage, jordmor, frisklivstilbud, hjemmebesøk for eldre over 75 år, dagsenter, støttesamtaler innen psykisk helsevern, samtalegrupper med for foreldre, ungdom og barn, helsestasjon for barn og unge, fysioterapeut, ergoterapeut og psykiatriske sykepleiere m.m.

7.1.4 Frivillig innsats, kulturelt mangfold, tilhørighet.

Det tradisjonelt gode samarbeidet mellom offentlig og frivillig sektor skal styrkes gjennom egen Frivillighetsstrategi i Våler kommune. Strategien har til hensikt å skape felles møteplasser, dialog, samhandling og medvirkning.

Frivillig sektor er en stor samfunnsaktør. Å delta i frivillig arbeid gir tilhørighet, demokratisk læring, mening og mestring. Kommunen må stimulere til frivillig arbeid på tvers av etnisitet, kultur, kjønn og alder og demografi. Slik deltakelse kan gi verdier og normer som forebygger radikaliserings og/eller draging mot kriminalitet.

Kulturelle tiltak skal ha fokus på lavterskelaktivitet, bruk av lokale ressurser, inkludering og reduksjon av sosial ulikhet.

8.0 Mulige bekymringstegn

Dersom ansatte i kommunen møter bekymring i tilknytning radikaliserings og ekstremisme foreligger det en rekke bekymringstegn som skal kunne styrke eller svekke bekymringene. Det er plikt til å melde fra om lovbrudd.

BEKYMNINGSTEGN
UTTALELSER/YTRINGER Eksempler: • Intoleranse for andres synspunkter • Fiendebilder – vi og dem • Konspirasjonsteorier • Hatretorikk • Sympati for absolutte løsninger som avskaffelse av demokrati • Legitimerer vold • Trusler om vold for å nå politiske mål.
INTRESSER/UTSEENDE/SYMBOLBRUK Eksempler: • Appellerer til og søker etter ekstremistisk materiale på nett. • Endrer utseende, klesdrakt m.m. • Benytter symboler knyttet til ekstremistiske idealer og organisasjoner. • Slutter på skolen, med fritidsaktiviteter m.m.
AKTIVITETER Eksempler: • Opptatt av ekstremisme på internett og sosiale medier • Deltar på demonstrasjoner og voldelige sammenstøt med andre grupper • Bruker trusler og vold som følge av ekstremisme • Hatkriminalitet • Reisevirksomhet som kan føre til økt radikaliserings og kontakt med ekstremister
VENNER OG SOSIALE NETTVERK Eksempler: • Endrer nettverk og omgangskrets • Omgås med personer og grupper som er kjent for ekstremisme • Omgås i grupper der det utøves trusler vold og/eller annen kriminell virksomhet • Medlem i ekstremistiske grupper, nettverk og organisasjoner

Kilde: Salto.Oslo.no

9.0 Mulig risiko- og beskyttelsesfaktorer

Dersom bekymring har oppstått er det utarbeidet risikofaktorer som det skal skjels til i videre arbeide med håndtering av bekymringen.

	RISIKOFAKTORER	BESKYTTENDE FAKTORER
PERSONLIGE FAKTORER	• Marginalisert/diskriminert • Mangler tilhørighet/søker tilhørighet • Skolerelaterte problemer • Psykiske problemer • Mangler kunnskap • Traumatiske opplevelser • Søkende etter svar • Individuell sårbarhet • Betrakter seg selv som offer • Mangler selvkontroll/ impulsiv	• Reflektert ungdom. • Skoleflink • Hobbyer eller aktiv i idrett • Mestringsfølelse • Robust • Opplevelse av mening • Selvtillit • Livskvalitet • God helse
FAMILIEMESSIGE FAKTORER	• Påvirkning av transnasjonalt familieliv og nettverk • Dårlig samspill i familien • Foreldre som sliter i foreldrerollen • Sosiale problemer i familien • Psykiske problemer i familien • Rusmisbruk • Fattigdom eller arbeidsledighet • Vold eller annen omsorgssvikt • Ekstreme sympatier hos venner, familie eller slekt	• Ressurssterk familie • Høy sosioøkonomisk status • Støttende foreldre • God kommunikasjon og samspill
SOSIALE FAKTORER	• Lav sosial status • Mangler tilhørighet/søker tilhørighet • Marginalisert ungdom • Opplevd diskriminering • Negativ påvirkning av venner • Liten/ingen deltakelse i sosiale felleskap • Arbeidsledig • Livsstil som omfatter kriminalitet • Utrygt lokalområde	• Positiv påvirkning av venner • Er i arbeid. • Går på skolen • Prososiale venner • Deltakelse i storsamfunnet • Deltakelse i organiserte eller/ og uorganiserte aktiviteter. • Trygt lokalområde
MOTIVASJONS-FAKTORER	• Behov for felleskap • Annerkjennelse • Spennning • Beskyttelse • Ekstremistiske forbilder • Føler at ens religion, kultur, land, nasjon m.m. er under angrep	
IDEOLOGISKE OG KULTURELLE FAKTORER	• Politisk debatt – kulturell identitet • Misnøye med sosial og økonomisk rettferdighet • Legitimering og rettferdiggjøring av vold for å nå mål • Sympati for absolutte løsninger som avskaffelse av demokrati. • Konspirasjonsteorier • Polarisierende fiendebilder	• Forståelse for demokrati, valgfrihet, toleranse og respekt for mangfold. • Kritisk til kilder og informasjon

Kilde: Salto.Oslo.no

10.0 Hva gjør jeg ved bekymring?

10.1 Privatperson

Er du privatperson og er bekymret for økende grad av radikalisering hos en venn, en nabo, en kollega, et barn, en forelder, øvrig familiemedlem, noen i din forening eller lag kan du gjøre følgende:

1. Ta bekymringen på alvor. Gjør det klart for deg selv hva du er urolig for vedkommende og tenk gjennom hva du trenger for å redusere din egen uro. Ta ansvar ved bekymring.
2. Kontakt fagfolk. Rådfør deg med politi eller lokal SLT-koordinator i kommunen. Du kan også velge å tipse anonymt.

Alarmtelefon for barn og unge er: 116111

Politiet: 02800

Våler kommune: 69 28 91 00

10.2 Ansatt i førstelinjetjenesten

Er du ansatt ved skole, barnehage, barnevern, NAV, i helse og omsorg, barnehage, fritidsklubb, eller på annen måte arbeider med barn, unge eller voksne som du er bekymret for, kan du følge handlingsløypen under.

TRINN	HANDLING	ANSVARLIG
1.	Kartlegg bekymring Ansatte som er bekymret for og/ eller blir oppsøkt av ungdom "kartlegg" mulige bekymringstegn. Drøft eventuelt bekymringene med kollegaer (se tabell mulige bekymringstegn).	Ansatt SLT-koordinator
2.	Drøft bekymringen Hvis den unge går på skolen, drøftes bekymringen med ledelsen og eventuelt pedagogiske og faglige ressurser på skolen. Virksomhetsleder der bekymringen strammer fra har hovedansvar for å følge opp disse drøftingene/bekymringene ved behov.	Ansatt Virksomhetsleder/ Rektor
3.	Meld bekymringen. Skolen eller virksomheten kan drøfte saken anonymt med kommunens kontakt og/eller lokalt politi. Det sendes eventuelt bekymringsmelding til barnevern og/eller politi.	Skolen Virksomhetsleder/ Rektor Barnevern Politi

4.	Bekymringssamtale. Hvis flere instanser er bekymret for radikaliserings, hatkriminalitet og ekstremisme kan politiet følge opp med en bekymringssamtale med den unge og foresatte. Se Nasjonalveileder for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme, s.7 . Alvorlige bekymringer meldes videre til PST av lokalt politi.	Politi Barnevern Foresatt
5.	Tverrfaglig samarbeid. Hvem koordinerer arbeidet rundt ungdommen? Lag en plan for å arbeide helhetlig med den unge. Det oppfordres til å sette seg inn i »Rutine for samhandling for utsatte barn og unge»»	Aktørene på tvers av sektorene/SLT
6.	Oppfølging av tiltakene i planen. Relasjonsbygging og mentorordninger for å få hjelp til å finne alternativt miljø, jobb, skole, bolig, idrett, nye rutiner, nettverk og sosial deltakelse. Inkluder foresatte i arbeidet.	Aktørene på tvers av sektorene Tillitspersoner Foresatte
7.	Meld bekymring til PST Ved fortsatt bekymring meldes saken PST av det lokale politiet hvis ikke dette er gjort tidligere av SLT-koordinator eller andre aktører.	Politiet PST

Kilde: politiet.no

11.0 Evaluering og rulling

TOG-gruppen har sammen med SLT-koordinator har ansvar for å evaluere planen annet hvert år og rullere planene hvert 4. år.

Handlingsplanene søkes nedfelt som lokal emneplan i planstrategien og behandles politisk ved evaluering/ulling.